

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. VII. Sola habitualis intentio non sufficit ad validam
administrationem Sacramenti, quod consistit in usu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

Ecclesiæ. Sed casus non sunt morales, ut indigeant ulteriori examine.

100.
Scotus

Examineda potius venit secunda divisio intentionis, in actualem videlicet, virtuales & habituales, quam Doctor Subtilis 4. dist. 6. q. 6. n. 2. sic explicat: Ille (inquit) dicitur actualiter intendere, qui habet actum elicatum respectu eius quod intendit: ille autem dicitur habitualiter intendere, qui habet habitum inclinantem ipsum ad talem actum.

Subjungit intentionem virtuales his verbis: Si aliquis intendit in principio Missæ celebrare Missam, si postea est distractus, non habet actualem intentionem quando est distractus. Patet: quia non intelligit tunc illud in actu, ergo nec vult illud in actu; nec habet tantum intentionem habituales, quia talem habet dormiens; habet ergo se medio modo. Et hanc eius dispositionem, dico intentionem virtuales; quia scilicet virtute alicuius intentionis prius habita actualiter, facit omnia que facit ex illa tanquam ex radice, ita quod illa intentio actualis fuit principium ordinatum ad omnes istos actus, & habet in se virtualiter intentionem propriam cuiuslibet istorum actuum, sicut intentio finis habet in se virtualiter intentionem propriam cuiuscunque ordinati ad finem: & pro tanto manente intentione cuiuscunque ad finem ordinati, manet ista intentio actualis prima virtualiter in omnibus istis. Ita Scotus.

101.
Quid sit intentio actualis, habitualis & virtualis.

Scotus.

Igitur ex mente ipsius, intentio actualis est, quæ ego actu intendo v. g. baptizare, quando profero verba & effundo aquam. Habitualis, intentio merè præterita non retractata. Virtualis, quæ manet in virtute & influit in opus. Exemplum huius sit: Intendens (inquit doctor supra) ire ad Sanctum Iacobum, ex intentione huius finis ordinat multa alia necessaria ad illum finem; exequens autem illa ordinata, non semper cogitat de S. Iacobo, nec de reverentia eius. Dico tamen quod semper meretur, quia vel habet intentionem eorum quæ sunt ad finem illum, cuius est illa prima intentio, vel habet actus aliquos sequentes ex illis intentionibus, licet cum illis actibus concurrant aliqui actus distractentes & ab intentione illa prima, & ab intentionibus proprijs eorum, quæ sunt ad illum finem.

Hæc est communis explicatio earum intentionum. Controvertitur autem, an quælibet sufficiat ad valorem Sacramenti? Respondeo & dico:

CONCLUSIO VII.

Sola habitualis intentio non sufficit ad validam admi-

nistrationem Sacramenti, quod consistit in usu.

102.
Ratio conclusio ex Scoto.

Ita expressè docet Scotus supra n. 3. ubi sic ait: Ad propositum dico, quod sola intentio habitualis non sufficit in Baptismate. Rationem adjungit: Quia propter istam non dicitur actus eius, licet sit conformis illi habitui, id est, voluntati præteritæ, actus humanus. Nam si aliquis habeat habitum inclinantem ad desiderium sanitatis, si curatur nullo modo intendens sanitatem, sed ad ludum, non dicitur consequi sanitatem per aliquem actum humanum, sed casualiter vel fortuito, non magis quam si non habuisset intentionem ad sanitatem: ergo sola intentio habitualis non sufficit respectu finis actus humani, ut humanus est.

Atque hæc est hodie in omnibus scholis recepta sententia, illa utique ratione; quia Sacramentum debet conferri ex intentione faciendi quod facit Ecclesia; ergo intentio debet proximè vel remotè esse causa Sacramenti. Porro præterita voluntas in nullo suo effectu permanens nequit ulatenus influere in Sacramentum; adeoque Sacramentum non confertur ex vi illius intentionis.

Obijci solet; quia ad applicandum fructum Sacrificij sufficit intentio habitualis; ergo etiam ad valorem Sacramenti.

Vasq. disp. 138. cap. 6. n. 74. negat antecedens. Etenim Sacerdos non alia potestate applicat & alia offert, sed eo ipso quo potestatem habet offerendi, habet etiam applicandi; siquidem alteri applicare valorem Sacrificij, est ei per Sacrificium prodesse; hoc autem facit Sacerdos eo ipso, quod pro illo offert: atqui præterita illa voluntas, puta quam heri habui, non est sufficiens ut Sacrificium hodiernum pro illo offerri dicatur; ergo neque ut valor ei applicetur. Minor probatur: quia Sacrificium non minus est actus humanus, quam Sacramentum; quippe secundum rem idem sunt: ergo sicut Sacramentum necessariò pendet ex ministri præsentis actuali voluntate vel virtuali, ita etiam oblatio Sacrificij.

103.
Responsum Suarez.

Suarez disp. 13. sect. 3. conclus. 2. quem alij communiter sequuntur, admissò antecedente, negat consequentiam. Et hoc videtur magis conforme menti fidelium, qui putant se satis validè applicare fructum Sacrificij si præcedenti die applicent, licet postea non recordentur, dum tamen voluntatem illam non retractent. Do rationem differentie: quia intentio efficiendi Sacrificium aut Sacramentum, est intentio factiva operationum realium, quæ sunt in Sacrificio

103.
Objecta.

104.
Responsum Vasquez.

104.
Responsum Suarez.

Differentia inter intentionem applicandi & sacrificiandi

Sect. 7. De Ministro Sacrament. Concl. 7. 167

ficio aut Sacramento; v. g. intentio proferendi verba consecrationis, vel in alijs Sacramentis abluendi, unguendi &c. quæ actiones reales non possunt fieri nisi ex intentione physice existente aut in se, aut in aliquo effectu ex illa derivato. Intentio verò applicandi valorem Sacrificij non est factiva alicujus actionis realis, quæ debeat ex ipsa intentione procedere; sed tantum est applicativa valoris: ad hoc autem sufficit quod voluntas præcesserit, & non sit revocata.

Unde (ut bene notat Suarez supra) voluntas habitualis conficiendi Sacramentum non comparatur voluntati quasi de præsentibus absoluta, & ex tunc applicanti fructum Sacrificij crastinâ die offerendi; sed voluntati quasi de futuro, ita ut nunc tantum sit propositum applicandi postea Sacrificium tali personæ, quemadmodum ergo hæc voluntas non sufficit, si postea tantum maneat in habitu, & non accedat alia voluntas quæ offeratur & applicetur Sacrificium tali personæ; ita etiam non sufficit sola habitualis voluntas ad Sacramentum.

105.
Alia ratio
disparitatis
ex Lugone.

Lugo supra n. 99. aliam assignat rationem disparitatis: quia applicatio Sacrificij est quasi donatio & dispensatio emolumentum, atque ideo sequitur naturam donationum & dispensationum, ad quarum valorem in humanis sufficit voluntas habitualis. At verò Sacramentum est actio sacra, quæ dum fit, debet fieri ex intentione saltem implicita operandi nomine Christi; atque ideo debet procedere ex tali intentione, ut sit actio humana. Hæc ille.

An sufficiat ad valorem donationis voluntas habitualis.

Porro ad valorem donationum inter homines sufficere voluntatem habitualem, probatur ex donatione facta sub conditione; hæc quippe impletâ sine novo consensu donatio est valida. Cur ergo similiter applicatio seu quasi donatio (siquidem non esse propriè donationem constat, quia non requiritur acceptatio donatarij) fructus Sacrificij nunc facta sub conditione crastinæ consecrationis hæc impletâ sine novo consensu coram Deo non habeatur rata? Nam & Deus & Ecclesia ratum habent Matrimonium sub conditione contractum eo ipso quod impletur conditio, non expectato novo consensu contrahentium, dummodo prior consensus non fuerit revocatus.

An sacerdos sit dominus vel quasi dominus fructus Sacrificij.

Quod autem sacerdos sit quasi dominus fructus Sacrificij, aut meliùs applicationis fructus, vel inde profectò liquet; quia in ordinatione sua accipit potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quàm pro defunctis; ergo jus habet ex concessione veri Domini, Christi

scilicet instituentis hoc Sacramentum & Sacrificium, pro libitu suo disponendi de fructu Sacrificij, huic vel illi eam applicando; quod magis propriè est habere dominium ipsius applicationis, quàm fructus qui applicatur; sicut dispensator dicitur habere dominium sive jus ad bona distribuenda, manente tamen dominio eorum penes dominum.

Sed contra: dispensator non potest dispensare bona quæ non habet; ergo neque Sacerdos fructum Sacrificij nisi in actuali consecratione, cum tunc solum illum habeat.

106.
Obiectio.

Respondeo distinguendo antecedens: quæ non habet nec in re nec in spe, concedo; quæ non habet in re, sed in certa spe, nego antecedens: sic quippe dominus agri vendit hodie fructus illius post annum speratos, ergo similiter hodie potest Sacerdos dispensare fructus Sacrificij crastini infallibiliter obventuros.

Responso.

Vel aliter: quia dominus agri non ita vendit fructus proventuros, quàm bene ipsam spem fructuum, quæ de facto existit; aliter (inquam) respondeo: non potest dispensare bona pro tempore quo non habet, concedo; pro tempore quo habiturus est, nego antecedens. Sacerdos autem non applicat efficaciter fructus pro nunc, sed nunc validè, efficaciter solum pro tempore Sacrificij futuri: idque ut minister Christi in actu primo, quando applicat validè; in actu verò secundo, quando efficaciter, id est, quando voluntas præterita sortitur suum effectum, in actuali nempe consecratione.

Lugo supra n. 95. existimat Sacerdotem non solum esse ministrum Christi dum actu sacrificat, sed etiam quando extra altare applicat fructum Sacrificij futuri; dedit enim ei potestatem applicandi & dispensandi fructum Sacrificij, ut rem propriam (meliùs dixisset, ut rem alienam; nam, ut mox audivimus, dispensator non est dominus rerum, quas dispensat) cui voluerit: & hæc potestate uti poterit, etiam extra actionem sacrificandi. Sed hoc est quod quaeritur, ut notat Dicastillo disp. 3. n. 135. & quod à Vasquesio supra negatur.

An Sacerdos sit minister Christi, etiam extra altare applicans fructum Sacrificij futuri.

Addit Emin. n. 96. licet voluntas illa haberetur quando minister adhuc Sacerdos non est, posset postea non retractata habere effectum, v. g. si cras consecrandus Presbyter, hodie dicat: *Ex nunc applico Sacrificium crastinum pro meo patre*; habebit cras effectum, si non retractetur. Sicut si Petrus antequam sit dominus libri, dicat:

107.

Volo

Volo ut, si liber ille fiat meus, sit post unum annum Ioannis. Si cras eligar in Prelatum, ex nunc pro tali die concedo tibi licentiam. Si cras accipiam a Pontifice facultatem designandi centum imagines cum certis indulgentiis, hodie communico tibi viginti, quas cras poteris designare.

In his omnibus exemplis efficacia quidem voluntatis sive effectus procedit à potestate vel dominio; sed non propterea ipsa actualis & valida voluntas, cum existat antequam potestas vel dominium habeatur. Ergo similiter efficacia voluntatis Sacerdotis aut non Sacerdotis antecedenter applicantis fructum Sacrificij procedet à potestate à Christo accepta, licet non ipsa voluntas valide applicans. Et hoc est quod dixi superius, Sacerdotem agere ut ministrum Christi in actu secundo quando efficaciter applicat fructum.

Responso
ad funda-
mentum
Valquez.

Ex quo facile solvitur fundamentum Valsq. supra relatum: enim verò nil aliud probat, quam Sacerdotem non prodesse alicui efficaciter, nisi in ipsa & per ipsam sacificationem, quæ essentialiter est oblatio; non reflexa, sicuti est illa voluntas hodierna, quæ volo & peto à Deo ut Sacrificium seu oblatio crastina huic vel illi proffit, sed directa, sive actio, quæ fit Sacrificium.

108.
Objectio.

Restat unica obiectio, quæ videtur habere non modicam difficultatem: nam ex dictis (supposita eorum veritate) videtur sequi, hodie validè contrahi Matrimonium cum impedimento dirimente sub conditione: *Si Pontifex dispenserit*. Quæ quidem controversia non est propria huius loci; quia tamen Em. Lugo & Dicastillo hinc eam tractant, paucis libet nostram opinionem apponere, longiorem tractatum in proprium locum reservando.

Responso
Lugonis,

Respondet itaque Em. n. 98. ad objectionem propositam negando sequelam: quia (inquit) in hoc casu voluntas hodierna non solum non est efficax, sed neque est valida in ratione voluntatis propter incapacitatem subjecti, quod iura reddunt incapax ad habendam illam voluntatem; atque adeò perinde existimatur, ac si hodie nullam prorsus haberet voluntatem, eò quòd positivè iura irritam & nullam eam reddunt.

109.
Quæ non
placet Di-
castilloni;

Hæc responso minimè placet Dicastilloni. Unde n. 139. sic incipit arguere: Imprimis falsò distinguit non efficacem & non validam; nihil enim aliud est in re præsentis non esse efficacem, quam non esse validam voluntatem; illa enim dicitur non valida, quæ non valet efficere & causare effe-

ctum, quem vult causare: atqui hoc ipsum est eam voluntatem esse inefficacem.

Sed videtur sui oblitus, fortè ex affectu contradicendi sententiæ Lugonis; nam n. 136. approbat exempla Card. statim à nobis allata tanquam vera, in quibus tamen, ut ad oculum patet, Em. accipit voluntatem efficacem pro illa, quæ de facto efficit & sortitur effectum; consequenter inefficacem pro ea, quæ de facto non causat, quam validam vocat, si nata est efficere pro tempore, in quod refertur ejus effectus; invalidam verò si pro nulla reputetur, hoc est, si nec jam, nec unquam postea possit habere aliquem effectum. Cur ergo inimulat Em. falsæ distinctionis?

Præterea (inquit Dicastillo) hoc ipsum sive distinctum, sive non distinctum, reperitur in hoc casu nostro, & in exemplis à Lugone allatis. Sicut enim habens impedimentum Matrimonij non est capax conferendi jus corporis sui ad generationem, & admittendi jus in corpus alterius interim dum durat impedimentum; ita Petrus non est capax conferendi librum Joanni, interim dum non est dominus libri.

Ecce rursus hallucinatur, non attendens unam incapacitatem oriri ex jure naturali, quod dicitur neminem posse donare quod suum non est; adeoque non irritat voluntatem absolute & simpliciter, sed solum pro tempore, quo res est alterius: alteram autem ex jure positivo, quod, ut Lugo supponit (quamvis falsò) reddit consensum contrahentium, etiam sub conditione dispensationis, absolute & simpliciter nullum, ac si nunquam fuisset.

Explico: jus naturale ad contractum Matrimonij requirit consensum utriusque conjugis; hodie unus consentit: peto, an ille consensus sit validus antequam accedat consensus alterius? Nemo dubitat. Interrogo iterum, an etiam sit efficax? Si per efficacem intelligis, qui pro nunc causat contractum, omnes negant: si verò ad efficacem sufficiat, quòd natus sit causare obligationem matrimonialem cum advenit consensus alterius partis, indubiè est efficax.

Pergamus: jus positivum annullat Matrimonium inter consanguineos; consentiunt absolute: inquiri, an consensus sint validi, ita quòd accedente dispensatione Pontificis sine novo consensu utriusque partis Matrimonium sit perfectum? Quis audeat asserere? Et tamen pro tunc personæ sunt capaces. Ergo fieri potest, quòd per jus positivum ita annulletur aliqua voluntas, ut nec pro præsentis, nec pro futuro possit

Sed immo-
rito.

110.

Dicaſtillo poſſit habere aliquem effectum; ut etiam Dicaſtillo num. 142. admittit in caſu Matrimonij ante legitimam ætatem contracti, de quo ſtatim.

111. Præmitto hanc objectionem: Neque donatio rei alienæ valida eſt, ſi non expreſſè referatur ad tempus, in quo erit mea; ergo (ut vult Dicaſtillo) eadem eſt ratio donationis libri, qui pro nunc non eſt meus, & contractus Matrimonij cum impedimento, etiam jure tantum humano dirimente; quippe ſi conſanguinei referant ſuum conſenſum ad tempus habile, ſublati ſcilicet impedimenti, etiam tunc Matrimonium ſine novo conſenſu perficietur.

Reſpondeo negando antecedens: cum enim donatio ſit voluntas dominium rei in alterum pro perpetuo transferendi, aſſero (ſalvo meliori) donarium ſine novo conſenſu donantis poſſe rem retinere, etſi ſciat tempore donationis non fuiſſe donantis, dummodò conſtet ad eum pertinuiſſe tempore intermedio, & interea voluntatem non fuiſſe revocam.

Ducor ratione ſupra aſſignatâ: quia jus naturale non declarat talem voluntatem nullam & invalidam; ſed dumtaxat oſtendit non poſſe habere effectum, ſive eſſe inefficacem pro tempore, quo res manet ſub alterius dominio. At verò jus poſitivum declarat Matrimonium abſolutè & ſimpliciter contractum inter conſanguineos, declarat (inquam) irritum & nullum veluti ſi nunquam ullus conſenſus extiſſet.

Simili modo jus naturale declarat irritum Matrimonium inter cognatos in quocumque gradu lineæ rectæ; cognatio quippe illa immutabilis eſt; dominium autem rerum facillimè transfertur ab uno in alterum.

112. Et dato quòd eſſet paritas inter donationem libri & Matrimonium contractum cum impedimento conſanguinitatis, ſaltem eſt diſparitas juxta Dicaſtillonem inter donationem libri & Matrimonium contractum ante legitimam ætatem, quo tempore (inquit num. 142.) adeſt impedimentum pro tunc dirimens ſeu annullans Matrimonium, etiam reſpiciendo tempus poſtea habile; quia illa voluntas imperfecta, quantumvis perſeveret, fuit ab initio invalida, tanquam procedens à principio incapaci ex parte ſua. Quæ doctrina ſecundùm illum Auctorem locum habet in omnibus caſibus in quibus inefficacitas & invaliditas provenit ex parte principij vo-

luntatis ſeu habitus eum actum voluntatis; ſecus quando oritur ex parte rei voluntæ per illum actum.

Unde ſi Petrus ſit minorennis, quando voluit, ut liber, qui ad dominium illius veniret, poſt annum obveniret Joanni; etiamſi tempore, quo Joannes habiturus erat librum, jam Petrus eſſet majorennis, non valebit illa ceſſio vel donatio ex vi prioris voluntatis. Eodem modo ſi Superior vel Prælatus futurus non haberet ætatem, aut aliquid aliud ex parte ſua requiſitum, ut ea voluntas ex nunc pro tunc eliciatur validè, ſemper erit invalida, quantumvis perſeveret, & nunquam convaleſcet: non ſecus atque in exemplo teſtamenti, in quo ſi impeditus facere teſtamentum ſit incapax incapacitate ſe tenente ex parte ipſiuſmet perſonæ, ſive propter defectum plenæ deliberationis, ſive emancipationis &c. voluntas ipſius non convaleſcet, etiamſi poſtea veniat ad ætatem plenæ deliberationis, aut aſſequatur emancipationem; atque hoc, quantumvis in hoc & præcedentibus, quando elicit actum, ſe referat ad tempus habile, propter rationem dictam. Ita Dicaſtillo; verè an falſò, judicent prudentes.

Vellem ego ſcire, quare non emancipatio potiùs ſe teneat ex parte perſonæ non emancipatæ, quàm conſanguinitas ex parte perſonæ conſanguinæ: & per conſequens, cur minùs valeat Matrimonium impuberum ſub conditione: *ſi Pontifex diſpenſet*, quàm Matrimonium cum conſanguinea.

Dico ergo (ſalvo meliori) vel omne Matrimonium inter inhabiles, ſub conditione: *ſi Pontifex diſpenſaverit* (ſuppoſito quòd aliquando diſpenſet, & adſit juſta cauſa diſpenſandi) valet, vel nullum. Quæ autem pars eligenda ſit, an validitas, an invaliditas, videbimus proprio loco ubi de Matrimonio conditionato. Certum mihi eſt jus poſitivum potuiſſe irritare omnem talem conſenſum; quòd verò fecerit, nullibi in jure lego.

Quidquid ſit de hac controverſia, probabilius exiſtimo cum Suario, aliam eſſe rationem Sacrificij, aliam Sacramenti, & ad applicationem Sacrificij ſufficere intentionem habitualem, minimè verò ad valorem Sacramenti. Sed nunquid requiritur intentio actualis? Reſponſio erit

1134

Vel omne Matrimonium inter inhabiles, ſub conditione: ſi Pontifex diſpenſaverit, valet, vel nullum.

Y

CON